

Karl August Nicander

Nya dikter. Andra häftet. Tassos Död och smärre Dikter

Stockholm. Tryckte hos Johan Hörberg, 1827.

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Kungl. biblioteket.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Kungl. biblioteket och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/NicanderKA/titlar/NyaDikter2b/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb2428276-faksimil>

NYA DIKTER

AF

KARL AUGUST NICANDER.

ANDRA HÄFTET.

Tassos Död och smärre Dikter.

STOCKHOLM.

Tryckte hos *JOHAN HÖRBERG,*

1827.

NYA DIKTER

AF

KARL AUGUST NISÄNDER.

ANDRA HÄFTET.

Tjugo Döda och smärre Dikter.

STOCKHOLM.

Tryckt hos Johan Wernberg.

1827.

TASSOS DÖD.

— *Le Tasse, brûlé d'une flamme fatale.
Expiant dans les fers sa gloire et son amour,
Quand il va recueillir la palme triomphale,
Descend au noir séjour.*

DE LAMARTINE.

Belönt med Stora Priset af Svenska Akademien 1826.

TASSOS DÖD.

TASSOS DÖD.

— Le Tasse, poète d'une flamme folle,
Régna dans les fers en gloire et son amour,
Quand il se revêtit de palmes triomphales,
Descendit au noir séjour.
DE LAMARTINE.

Edikt nach Stora Trakt af Svenska Akademien 1786.

TASSOS DÖD.

"Min själ är fri. Mitt hjerta hoppas åter.
I morgonskimret här jag finner mig
Lik Hyacinthen, som af glädje gråter,
När solens första stråle tänder sig.
Natt! allt ditt mörker nu jag dig förlåter,
Och som försvunnen vill jag älska dig;
Ty flydda faror vandrarns mod belöna,
Och mörka minnen hoppets ljus försköna.

Mitt lif var natt. Invid Tartarens elfver
Jag mina tårbestänkta lagrar skar.
Lik Eolsharpan, som för vinden skälfver,
Min Lyra gaf på mina suckar svar;
Och som på nattens himlarymd sig hvälfver
Ett irrsken fram, min Leonora var
En drömbild blott, som mildt emot mig myste
Så länge Diktens strålar den belyste.

Men nu är natten med sin dröm försvunnen:
I verlden intet mig bedrager mer.
Min onda Genius är öfvervunnen,
Och segrens krona ren jag vinka ser;

Men Diktens lampa är ej nederbrunnen,
 Fastän hon här ej flera strålar ger.
 Min ande flyr från menskor, som mig hata,
 Till sitt "Gerusalemme liberata."

Italien! krona bland Naturens under,
 Du, som med dina floders silfverfall,
 Din blåa himmel, dina rika lunder,
 Så ofta lifvat mina känslors svall!
 Här, i den lugnaste af mina stunder,
 Jag älskar dig, och jag förgäta skall
 Att dina lagrar nu beskugga slafvar,
 Och Lazaroner trampa Bruters grafvar.

O! Rom, som fordom stiftat verlden lagar,
 Och än uti ditt intet allt förmår!
 Gudomliga Ruin der Minnet klagar!
 Du verldens Colisé, som vördad står,
 Och kring hvars mur, i fallna slägters dagar,
 En yppig blomsterranka konsten slår.
 Du än ej glömt förglömda fäders lära:
 Du kallat mig till lagerkronans ära.

Ren Graziers händer lagerkronan vira,
 Högt i min aning dyrkad, ej begärd.
 Men se! den hjessa, som hon ämnar sira,
 Blir först i döden hennes prydnad värd.

Hvem vet, om ej, då de min högtid fira,
 På samma gång den fröjd blir mig beskärd,
 Att höljdt af lof, mitt namn kring verlden ilar,
 Min sång förtjusar — och mitt hjerta hvilar?”

Så söng Torqvato Tasso, der han satt
 Vid Sanct Onofrio, i klosterlunden,
 Och njöt med lugn den sköna morgonstunden,
 Som följde långsamt på en qvalfull natt.
 Hans kind var fallen, men der fanns bevarad
 En rodnad, tänd för härligare dar,
 Och själens eld, af lidandet förklarad,
 I skaldens sunkna öga glänste qvar.
 Han satt på gruset af en verld som farit,
 Bland Romas spillror invid Tiberns elf,
 Liksom en dröm om hvad han fordom varit,
 En skön ruin af Dikten och sig sjelf.
 Inför hans blick stod Minnets bleka Tärna,
 I dunkel skrud, alfvarlig och allen;
 Men i dess panna Hoppets morgonstjerna
 Framtindrade med oförgängligt sken.

Rikt var hans snille. Rikt var ock hans hjerta,
 Och som Italien sjelf hans sång var skön:
 Och verlden njöt hans sång, men gaf sin smärta
 Och bojans tyngd åt Sångaren till lön.

Då glädjen njutes bäst, i ungdomsåren,
 Af qvalen troget följdes han i spåren;
 Men nu med all den tjuvningskraft, hon har,
 Nedsvärfvar Äran på sin ljusa-char,
 Att glorians sken omkring hans tinning sluta,
 Då han ej mer förmår dess skönhet njuta.

Till en triumf, liksom i fordna dagar,
 I högtidskläder Roma smyckar sig:
 Dock ej till en triumf för vunna krig,
 Hvaröfver döden ler och lifvet klagar,
 Men till en fest, hvars anda kärlek är,
 Och till hvars firing friden blommor bär.
 Ren Capitolii höga hvalfport dundrar,
 Då han slås opp, och solen sig förundrar,
 Att skåda in i Latiens helgedom,
 Bebodd af minnen, men på kämpar tom:
 Och Dea Roma, hon hvars rykte skakar
 En verld — hon, som på hjeltars grifter vakar,
 Och triumferar än, i konstens bild,
 Så manligt kraftfull, och så qvinligt mild,
 Bekransad blir af Senatorers händer
 Med oljoqvisten, växt på Tiberns stränder.
 Allt är så gladt och ljuset är så ljust,
 Som om det föll från tusen öppna himlar,
 Och lifvet synes i sig sjelf förtjust.
 Af vandringsmän och vagnar Corso hvimlar,

Och fåfängt söks till festens dag en plats
 I fönstren af de lyckligas palats.
 Med blomsterkorgen Vignerolan säkta
 Uti en båt på classisk bölja far,
 Och då sin rika skörd hon syns betrakta,
 Hon sjunger med en röst, som klockans klar,
 Utur Aminta några sköna ställen,
 Dem hon vid silfverlampån lärt om qvällen.
 På Forum herdar från Albano gå,
 Och medan hjordarne sin hvila få,
 Och ur en brusande fontaine förfriskas,
 Torqvato Tassos namn förstulet hviskas
 Af herdar och herdinnor om hvarann,
 Församlade omkring en vingårdsman,
 Som stolt att bo i Rom, och kunskap äga
 Om Påfvens bref, om hvad de stora säga,
 Om kröningsfesten, som i morgon sker,
 Förnummit mycket, och berättar mer.
 Från Monte Pincio hymner, öfversungna
 Af ynglingars och tärnors valda tropp,
 Mot klar och molnfri himmel stiga opp:
 Och myrtenlunder, doftande och lugna,
 Som lefvande sig tro, på kullen stå,
 Och utan susning lyssna deruppå.

———
 Men Tasso hör dem ej. Han kan ej höra
 Den fröjd, som sprider sig kring berg och dal;

Från Hoppets drömda land en näktergal
 Med andra toner sjunger i hans öra.
 Mot dödens kalla bröst han sänker ner
 Sitt hufvud, som så mycken skönhet tänkte:
 Dock mera klart hans slutna öga ser,
 Än då den verld, som nu blott skugga ger,
 Uti dess öppna spegel återblänkte.
 För intet jordiskt mer hans hjerta slår:
 Af det förflutna har han knappt ett minne:
 För det närvarande han saknar sinne.
 Vid menskolifvets horisont han står,
 Der jord och himmel flyta mildt tillsamman;
 Der intet hörs om ej Serafers ljud,
 Der intet syns och lyser utom flaman
 Af alla verldars ljus och kärlek — Gud.
 Som Svanen längtar från en gulnad strand
 Och från en stormande och kylig bölja,
 Att ilande på sträckta vingar följa
 Sefirens flygt till Söderns varma land:
 Så längtar Tassos själ, af drömmar gäckad,
 Af tidens hand förtryckt, men obefläckad,
 Att ur sitt eget hjertas mörker fly,
 Att löst derur, som stjernan ur en sky,
 I himlens famn en evig boning vinna,
 Och der af fröjd, ej mer af smärta brinna.
 Snart skingras tidens moln — snart är han fri.
 Den sista striden skall en seger bli.

När nu med rädd förhoppning Skaldens vänner
 Kring honom stå, fast han ej mer dem känner,
 Den dubbla klosterporten låtes opp,
 Och Cinthio Aldobrandini träder
 Till Tasso fram, i rika högtidskläder,
 Omgifven af en reslig Schweitzer-tropp.
 Uti hans blick brann glädjens låga mäktig:
 Den höga pannan vittnade om mod,
 Och manteln föll kring hans gestalt så präktig,
 Som gudadräkten kring Apollos stod.
 Med vördnad hand som sändebud sig böjde
 För Sångens son, och så sin stämma höjde:

"Den helge Fadren låter hälsa dig,
 "Torqvato Tasso! Han erinrar sig,
 "Att fordom lagerkronan hedrat mången,
 "Hvars ära ren af jorden är förgången;
 "Han beder dig, hvars sånger ej förgå,
 "Att ock en gång du henne hedra må.
 "Den helge Fadren, så mitt budskap ljuder,
 "Till morgondagen dig högtidligt bjuder,
 "Igenom mig, vår kyrkas Cardinal,
 "Till Capitolii festligt prydda sal,
 "Att der för dina snilleverk belönas,
 "Af folkets hyllning och med lager krönas.
 "Så hans behag och vilja yttra sig.
 "Med honom vare makt och frid med Dig!

"Hell Dig! och hell den krona Du skall bära!

"Välkommen, Tasso! till din egen ära!"

—

Då lyfte Tasso sina ögon opp

Och sade med en blick af himmelskt hopp:

"O! hvad är jag för en så stor belöning?

'Den helge Fadren kallar mig till kröning —

"Hans stämman nyss till mig högtidligt ljöd" —

"Jag kommer — ja! jag kommer" — Dessa orden

De sista voro af hans mun på jorden:

Han sönk i Cinthios armar och var död.

—

Men Ryktets Genius strax på snabba vingar

Med dödens tidning vidt kring staden far.

Dess röst som en begravningsklocka klingar:

"Han är ej mer, som vår förtjusning var.

"De högre makter honom nu begära.

"Han lemnat jorden. En elysisk ära

"Är ren hans lön, och kransen, som han bär,

"Af menskohänder icke flätad är."

Och häpne vandrarne på Corso stanna,

Och saknaden och sorgen öfvermanna

Hvart Romerskt bröst från thron till hydda ner —

Och Vignerolan sjunger icke mer.

Albanos herdar, som tillbaka vandra

Och växla brutna suckar med hvarandra,

Ej tala mer om Tassos kröningsprakt,

Men hviska fram de sista ord han sagt:
 Och glädjens hymn, den Rom ej mer behöfver,
 I luftens stillhet än man ljuda hör,
 Tills den i ett adagio mildt går öfver,
 Och liksom Skalden tjusar, tynar, dör.

Men spridda skaror bort till klostret strömma,
 Der deras älskling blef från lifvet skild,
 Att för en stund sin egen saknad glömma
 Vid synen af hans hvila och hans bild,
 Och för att se hur lagerkransen målar
 Den panna nu, inom hvars yttre snö,
 Så nyss, vid ljuset af Apollos strålar,
 Förföriskt, yppigt, som Armidas Ö,
 Ett paradys af skönhets blomstrat hade,
 Förr'n dödens skuggor sig deröfver lade.

Det sägs om Gottfrid, korsets Riddersman,
 När han med storm den helga grafven vann,
 Att för sin bragd han skulle der belönas,
 Och i Jerusalem till konung krönas.
 Men Gottfrid sade: "Eder jag besvär
 Att mig för kronans tunga prakt förskona,
 Så sannt jag lefver jag den icke bär"!
 Han fick i döden först sin rätta krona.
 Så blef ock du på jorden obelönt,
 O Skald! som söng så tjusande, så skönt

Om lejonhertan och om riddartider,
 Om helga grafven, Gottfrid och hans strider:
 Du, som Jerusalem med snillet vann,
 Som han med svärd — fick samma slut som han,
 Men om från en förgänglig fest du rycktes,
 Och ärans stämpel först på griften trycktes,
 Ditt namn är tryggt i seklernas förvar:
 Din högtid Skald! Du ej förlorat har.
 Så länge Latiens dalar blommor föda,
 Och vattenfallen strö sitt silfver der,
 Och purpurdrufvorna på bergen glöda,
 En evig blomsterfest ditt minne är.
 När morgonrodnan flamlar upp i Öster,
 Och hafvet lugnt som Diktens källa står,
 En sång försmält med sköna, klara röster,
 Från strand till strand i ljuflig växling går:
 När aftonrånnan tänder sig i Vester,
 Begynnas der ånyo samma fester,
 Och Diktens trolldom, ny för hvarje dag,
 Förbyter ej sitt himmelska behag.
 Och Främlingen från Nordens land, som sutit
 På klippans spets och hört — och tårar gjutit,
 I sin förtjusning ropar mången gång:
 "O! af en Engel lär den sängen vara!"
 Då ropas stolt från glada landtmäns skara:
 "Nej ädle främling! det är Tassos sång":
 Och nejdens lagerhöljda kullar svara
 Med klangfullt echo: "Det är Tassos sång."

PANTHEON *).

RAPHAEL.

Engeln Raphael satt i himlen och målade Fräl-
sarn,

Lyftad på Modrens knä: båda en tjusande bild.
Himmelens morgonrodnad han tog, och göt öfver
kinden;

Men öfver pannan han göt himmelens hvitaste
ljus.

Gud det såg, och gillade det. Han sade till Engeln:
"Raphael! taflan är skön; himlen behöfver den ej.
Far till jorden, som länge är skilld från de He-
ligas åsyn!

Väck min slumrande jord med dina bilder igen.
Måla en himmel i stoftet, och tänd i de dödli-
gas hjertan

Skönhetens heliga eld, kärlekens andakt igen.

*) Under denna titel har Förf. begynnt ett Galleri af
skildringar öfver Konstens och Historiens märkvärdi-
gaste Snillen och Characterer. Bilderna stå här utan
rang och ordning. I en krans är ingen blomma den
första, och ingen den sista.

Dröj dock ej länge der. Mig gläder din åsyn.
 Jag älskar
 Dig som den skönaste ros, flätad i Englarnas
 krans." —

Raphael kom, omstrålad af all sin eviga fågling:
 Målade himlen — och ung vände han åter till
 Gud.

2.

SHAKSPEARE.

Skaldernas Ära! beundrande står en verld vid din
 urna,
 Står och beskådar sig sjelf i dina skapelsers verld.
 Du en Skapare var; ty hvad ha lifvet och döden
 Fruktsansvärdt eller skönt, starkt eller löjligt och
 svagt,
 Som Du ej födde på nytt i oförgängliga bilder?
 När till Olympens höjd, till det odödligas thron,
 Snillet gudomliga storm dig lyfte på mäktiga
 vingar,
 Eller du sänkte dig ned, buren af Snillet's Sefir,
 Öfver en tjusande dal, bekransad af myrtnar och
 blommor,
 Stor i det höga Du var: mild i det sköna du var.
 Fast du beskattad blir af yngre, ringare andar,
 Fast i din rosengård betande Dragare gå;

Aldrig du uttömd blir. Ett evigt, gyllene Peru
 Trotsar din blomsterverld tidens och människors
 hand.

 3.

MICHEL ANGELO.

Stum låg Antikens konst begrafven i marmor-
 klippan;

Ingen, se'n Grekeland dog, såg hennes anlet ännu.
Engeln Michael kom med väldiga svärdet i han-
 den

Och med sin lågande blick och med sin seniga
 kraft.

Klippan han klöf — Sculpturen stod upp, för-
 klarad och nyfödd.

Södern hon älskade först: blomstrar i Scandien nu.

 4.

KEJSAR FREDRIK II.

Hannibal lik, som kämpade starkt mot den verlds-
 liga Hydran

Rom, och på lagrarna föll, fälld af en ringare
 man,

Alperna öfvervandrade Du mot den andliga Hy-
 dran

Rom; protestantiskt stor, såg du din seger dock ej.

Väldiga andars seger är lång: den hinner ej slutas
 Medan de lefva; den går djupt genom åldrarna
 fram,
 Och de kommande sekler och släkten, som njuta
 dess blomma,
 Kröna med ärans krans smädade hjeltarnas stoft.

5.

ALFIERI.

Mandomens kraft låg öppen och ren på din Ju-
 peterspanna:
Snillet olympiska eld brann i din Heliosblick.
 Dikten och Handlingen stredo om dig, när du
 föddes i verlden;
 Dikten eröfrade dig, stora, herculiska själ!
 Handlingen skulle du burit så lätt som örnen sin
 vinge:
 Trots att du Hercules var, Dikten en Atlas dig
 blef.

6.

TALMA.

Regulus, Sulla, Hamlet och Manlius Capitolinus
 Cæsar och Mahomet föddes ånyo med dig:
 Trädde på banan fram i undransvärda gestalter;
 För att ej födas mer, dogo de åter med dig.

SCHILLER.

Idealet med brinnande själ Han sökte förgäfvets;
Men idealer ändå finna vi nu i hans verk.

Känn hans odödliga verk: af hans inre de äro
en spegel,

Återstråla en schön bild af den renaste själ.

Dristigt och mildt på en gång i majestätiska vågor

Känslorna hvälfva sig fram öfver idéernas djup.

Allt är så älskansvärdt. Europa beundrande tvekar,

Hvem som bör älskas mest, Sångaren eller hans

Dikt.

HERDER.

Härliga Palm på Diktens oas i tidernas öken:

Enkel och frisk och hög står Du med kronan i skyn:

Sprider den svalka omkring, som du sög ur bild-
ningens källa,

Hon, som med lifvande våg sköljer din kärnfulla rot.

Aldrig så het en vandrare var, så trött utaf färden,

Att i ditt skygd han ej fick frid och hugsvalelse nog.

Klar Orientens Sol på din hjessa kastar sin flamma:

Mildrande delar du ut ljufliga strålar af den.

Sjelf, Asaria lik, du sjunger din lofsång i elden;

Eld, det eländigas död, är det fullkomligas lif.

NAPOLEON.

Domare Tid! när du väger hans Dygd och väger
 hans Rykte,
 Och om du ser att hans dygd mer än hans rykte
 är lätt:
 Lägg då Europas kraft till det senare, men till
 den förra
 Kasta hans segrande svärd! Väga de då icke jämt?

BYRON.

Menniskokärlek och menskoförakt och låga för
 frihet,
 Kamp emot våg och storm, stolthet och vekhet
 och kraft:
 Handling för menskligheten och Sång, hög sång
 för naturen:
 Så var ditt lefnadslopp, Harolds förvånande Skald!
 Sist vid Parnassens fot en sömn på odödliga
 lagrar —
Byron! sjelf du dem skar; *Hellas* beredde dig dem.
 Stridande hyllar hon dig: hon lidande står vid
 din urna,
 Och i hvar segersång sörjer och prisar hon dig.

Stum jag dig gråter, och fröjdar mig af dina
 lefvande sånger:
Vore mitt ord en blix *), skulle jag sjunga ditt lof.

II.

GUSTAF WASA.

Yngling! eho du än är, som redligen verkar och
 strider,
 Verkar för Sanning och Rätt, strider för kom-
 mandes frid!

Krön dig ej sjelf, förr'n kampen är slut, med
 krans eller krona,
 Stjernbestro ej din väg, innan du vandrat den ut.
 Se på Solen: hon går sin blå, sin härliga bana
 Majestätisk och tyst, spridande värme och ljus.
 Men när hon Vestern nalkas och der bereder sin
 hvila,

Lägger hon kronan af guld öfver sin skapelse ned:
 Och när hon döende sjunker, hon minnets för-
 klarade stjernor
 Strör öfver fästet ut: så blir af natten en dag —
 Eller ock lyft din blick till *Wasa*, som räddade
 Sverige —

*) And were one word a lightning, I would speak.

Kröntes han, innan han krönt sjelf sitt odödliga
verk?

Skåda hans bild, och betrakta hans själ i Histo-
riens spegel

Lyst af det strålande ljus han öfver Scandien tändt.
Böjer sig då ditt anlete ej till ödmjuk beundran,
Klappar ditt hjerta ej stolt — visa ej dagen ditt
svärd. —

12.

DON RODRIGO DIAZ.

Chevaleriets Spegel du var och fienders vördnad,
Härlige Campeador! aldrig besegrade Cid!
Spanien, så länge det ridderligt var, besöng dina
bragder,
Offrande lager och palm öfver din dyrkade graf.
Nu ingen graf *har* Spanien mer; det *är* blott sin
egen:

Verlden beklagande sett, att det en Hjertes ej är.

13.

RICHARD LEJONHJERTA.

Till det förlofvade landet drog ut otaliga hären:
Främst gick korsets baner: Lejonet framför sin här.
Stolt i sin väldiga ram det bar herculiska klubban,

Slog legionerna ned, krossade murar och torn.
 Väl Victorian skulle bekrönt korstecknade hären,
 Hade den segrat blott öfver sig sjelf och sitt split.
 Lejonet såg Jerusalem ej. Den starke blef sluten
 Lömskt af de svaga i band; men på sin thron
 fick han dö,
 Och när han dog rann upp på det himmelska
 — fästet en stjernbild:

Klar och betydningsfull strålar i natten dess glans.
 Greklands Genius, se upp! — Ett *Lejon* med
 brinnande *hjerta*

Trampar en *Hydra* till döds: strider med *kräftan*
 ännu.

Så gör och du. Strid fort, med blicken riktad åt
 höjden:

Lysande bilderna der blifve dig varning och tröst.

14.

CALDERON.

Himmelska Genier sväfvade ned på strålande vingar
 Öfver Hesperiens dal, blomsterbekransad och schön.
 Liljor och rosor och alla de tusende skiftande
 blommor

Plockade de, och deraf tände ett doftande bål.
 Leende mildt och dansande lätt kring offret, de
 söngo

Heliga hymner till Gud, Jungfrun och Menniskans
 Son.
 Som diamantens stråle så klar steg lågan åt höjden:
 Lent en ambrosisk vind liviskande lekte med den;
 Men utur lågan flög en Phoenix, i brännande
 färgprakt,
 Satte sig uti en hög, blommande lager och söng.

15.

BELLMAN.

Egne, odödlige Skald! Du vist dåraktige Fredman!
 Säg, hvar din lyra är gömd, att jag må spela ditt lof.
 Mången var mër kanske i *Dikten*, och större i
Sången;

Ingen förenat som Du Diktens och Sågens behag.
 Sedd mot en leende grund af naturens yppersta
 fågring

Dårarnas Carnaval mæsterligt skildrade Du.
 Hagas förtrollande nejd, Brunnsvikens speglande
 yta,
 Loföns stolta natur fyllde din skapande själ
 Med Oreader och Sylfer och elfvor och Hama-
 dryader,

Och vid din lyras klang glädtiga dansade de.
 Yppig din fantasi i Stockholms prisade Djurgård
 Släppte Satyrer i mängd, lifvade dalar och berg.

Nu är du död — och din värld med sin skapares lif
har försvunnit.

Tystnad på festen följt: tystnad i konst och natur.
Hagas idylliska slott står än på stranden och tiger:
Svarar ej mer din sång, svarar ej flöjternas ljud.
Hagas elysiska lund vid vestanvindarna suckar
Gustaf den Tredjes namn — suckar ock, Sångare,
ditt.

Djurgårdsnejderna blomstrande stå och vänta ditt
tempel,

Vänta din kransade bild; år få de vänta ännu.

Lyckligt, att sjelf i Skaldernas värld du reste ditt
tempel!

Fosterlandet ej har råd till ett minne åt dig.

TYSTNAD.

"Heliga tystnad!

Död uti Lifvet!

Lif uti döden,

Forskningens moder,

Diktningens källa,

Skydda min frid!

Rädda min ande

Undan det tomma,

Rysliga hvimlet!

Lägg dina varma

Snöhvita vingar

Öfver mitt hjerta,

Söf det, o söf.

Att det må tiga,

Att det må hvila.

Tiga, som vågen

Tiger i stiltje:

Hvila, som barnet

Hvilar på dansen.

Heliga Tystnad!

Död uti Lifvet,

Lif uti döden!

Gif mig din frid."

Tyst var den första
 Menniskans tanke,
 Tyst var den första
 Menniskans bön.
 Tyst var den tjugande
 Friden i Eden.
 Blommorna drucko
 Daggen och ljuset, —
 Daggen och ljuset
 Föllo ju tysta
 Ned ifrån himlen.
 Lugna och stolta
 Spirade träden
 Upp mot det blå:
 Kröntes af Solens
 Tysta och rena,
 Eviga sken.
 Strax med det första
 Ljudet i verlden,
 Oskulden dog.
 Falsk var den första
 Vispiga Vestan,
 Som så beställsamt
 Hviskade joller i
 Blommornas öra:
 Och uti trädens
 Löfvade grenar

Sqvallrade först.
 Falsk och förrädisk
 Hördes ju ormens
 Hvasande tunga:
 Så med de första
 Ljuden i verlden
 Oskulden dog. —
 Grym var den första
 Nordan, som grumlade
 Verlds oceanens
 Speglande rymd.
 Vild var det första
 Tordön, som splittrade
 Ekarnas kronor.
 Vildare hördes
 Dånet ur malmen,
 Menniskoödarn,
 Sorgernas källa,
 Afgrundens son.
 Ren med det första
 Bullret i verlden,
 Fridens olympiske
 Genius dog.
 —
 Renast är kärleken,
 Innan han talar:
 Skönast är Dikten

Medan han hvilar
 Tyst uti Skaldens
 Glödande barm.
 Ädlast är Dygd, som
 Sig sjelf ej besjunger:
 Tiger och handlar
 Mäktigt och tyst:
 Lidandet ädlast
 Då det ej klagar —
 Tiger och dör.

—

Heliga Tystnad!
 Älskade Pilgrim
 Från de förklarade
 Andarnas land!
 Är du en främling
 Här i den vilda
 Stormande världen,
 Är du föraktad af
 Menniskans slägte,
 Dröj dock — o dröj!
 Sätt dig så stilla
 Ned vid mitt läger,
 Gif mig en tanke,
 Gif mig en härlig
 Bild af det väntade
 Eviga Lifvet:

Heliga Tystnad!

Död uti Lifvet,

Lif uti Döden,

Gif mig din frid!

DÖDS-BÖN.

(Efter *Robert Burns*).

Okända Allmakt! Du, som tändt
Min fruktan och mitt hopp!
Inför hvars anlet snart min själ
Ur tidens graf står opp.

Om på den väg jag vandrat har,
Som jag försaka bort:
Som i min barm ett *någon ting*
Mig hviskar, att jag gjort:

Du vet, att lidelsernas storm
Du väckte i mitt bröst.
Jag svek ditt bud, vid ljudet af
Dess magiskt vilda röst.

Hvad helst min *svaghet* felat har,
Och hvad min *blindhet* bröt,

Allgode Fader! dölj det djupt
I glömskans tysta sköt.

För *viljans* brott en tröst jag vet —
Den är min rikedom —
Att din rättvisa mildhet är,
Förlåtelse din dom.

HJELTEBRÖDERNA.

På Alhamras myrtenlunder
Glöder middagssolens brand.
Hourin njuter hvilans stunder,
Stödd med kinden mot sin hand.
Utanför på fälten
Strides lif för lif.
Främst går unga hjelten
I s m a e l Kalif.

Men för korsets ära strida
Johan här och *Pedro* der,
Ån invid hvarandras sida,
Ån hvar en framför sin här.

Ungdömen dem krönert: *Allo*
 Glad de kring sig: *se. andemölg I*
 Såsom Ledas söner

— Sköna äro de. *För vilkas brott*
 — *Den är min rikedom*

Prinsar af Castilien båda
 Äro de, och göthiskt blod. *Först*

Ingen möda, ingen våda
 Fruktar deras brödrarod.

Fastän striden blandar

Göth med Musulman,

Deras stolta andar

Finna dock hvarann. *HUR I T*

Ismael dem varse blifver, *P*

Kända väl af vapnens glans. *G*

Med hvart hugg hans sabel gifver

Skördar han en segerkrans. *Skördar han en segerkrans.*

Döden tusen vältar *U*

Till Tartaren ner; *Striden till Tartaren*

Men de unga hjeltar *Tämligast*

Han ej falla se. *Ismael*

Under göres öfver under: *Men*

Väldigt stod Granadas slag; *V*

Och Granadas gröna lunder *Ä*

Derom hviska än i dag. *Än*

Blod på jorden runnit
 Såsom regn ur sky.
 Ismael har vunnit,
 Och de Christne fly.

Men på fältet bland de fallna
 Ligger Fursteparet kvar.
 Stilla deras hjertan kallna,
 Der ett Edens värma var.
 Dragna svärd och pilar
 Ses vid begges barm,
 Och Don Johan hvilar
 På Don Pedros arm.

Deras dräfter äro rena:
 Fuktigt deras mörka hår.
 Blod på svärdens syns allena:
 De ha själfva intet sår:
 Fallna men ej slagna
 Under stridens glöd,
 Mildt af jorden tagna
 Utan stridens död.

Ismael går ut ur tältet,
 Vandrar fram i segerprakt,
 Att betrakta uppå fältet
 Offren, som han nederlagt.

Han sitt hufvud böjer
 För de ädla två;
 Men sin stämma höjer
 Han, och talar så:

"Inga lansar eder rörde,
 Eder dödade ej vi;
 Men er fågrings glans förförde
 Dödens Genius mild att bli.
 När han såg er, log han,
 Hejdande sitt lopp,
 Blott med kyssar tog han
 Edra andar opp.

Då jag ej kan gifva mera,
 Grift af mig J skolen få.
 Sjelf skall Ismael plantera
 Tvenne lagrar deruppå. —
 Mansur! i din visa
 Lofva ej din kung.
 Ej min seger prisa,
 Deras blott besjung!

GYLLENHJELM.

"Till frihet blef jag född;

Nu är min bästa kraft förödd

Af bojer och af plåga.

Här isar kölden mig;

Min själ dock bränner sig

På egna tankars låga.

Min strid för fädrens jord

Är mig liksom en sagas ord.

Jag fåfängt blicken sträcker

Mot dig, o Svea land!

Ej De la Gardies hand

Sin vapenbroders räcker.

O förr i pansarskrud

Valkyrian var min fröjd, min brud;

Nu heter bruden Smärta.

Hvad är väl kämpen värd,

Då rosten tär hans svärd,

Och sorgen tär hans hjerta?"

Så uppå Rava Slott,

Der långa, långa år förgått,

Satt Gyllenhjelm och tänkte.

I murars hvalf han satt,

Och rundt omkring var natt,
Och ingen stjerna blänkte.

Den lön för stridens där,
Som verlden honom gifvit, var
De bojor, han sågs bära.
Det enda klara ljus,
Som brann i fångens hus,
Var glansen af hans ära.

Hans ridderliga mod,
Ett arf, som följde Wasars blod,
Ej Wolmar Stad förglömmar.
Historien, hjeltars vän,
Vid Kockenhusen än,
Hans mensklighet berömmar.

Det ljus, kring honom brann,
Såg fosterlandet, men ej han;
I mörker han sig tyckte.
Han Fängselskolan skref,
Och så den tid fördref,
Som bittert honom tryckte.

Nu han förnam ett dån,
Och portens bommar skötes från,
Dem länge ingen skjutit,

I hvalfven doft det klang,
 Och upp den fångne sprang
 Från bädden, der han sutit.

Prinsessan Anna kom:
 Tyst gick en Sven bakom
 Med ljus i sina händer.
 Men sjelf ett svärd hon bar,
 Och lik en Engel var
 Från paradiset stränder.

Hon sade: "Riddersman!
 Kung Sigismund dig hälsar: han
 Ditt fängelse upplåter.
 Ditt lidande förglöm;
 Men den i hjertat göm,
 Som gaf dig svärdet åter!

Och Gyllenhjelm tog mot
 Sitt svärd, och kedjan från dess fot
 Och från dess hand blef lossad.
 Hans mod slog upp i brand:
 Hans själ af tidens hand
 Var tryckt, men ej förkrossad.

Han sade: "Trogna svärd!
 Som fri är jag dig åter värd:

Vi följas åt till Norden.
 Än tjena vi en gång
 Vid bardalek och sång
 Vår Kung och fosterjorden.

Hvarthellst mig ödet för,
 Ditt dyra minne aldrig dör
 Ut i mitt bröst, Furstinna!
 Mitt lif af dig gafs fritt:
 Ditt namn, förent med mitt,
 Skall esterverlden hinna.

När döden famnat mig,
 Och stumma grafven sluter sig
 Utöfver sår som svidit:
 Mitt svärd skall hänga qvar,
 Att vittna hvad jag var,
 Och bojan, hvad jag lidit.

GUSTAF ADOLF och EBBA BRAHE.

GUSTAF ADOLF.

Hären väntar. Afskedstimman lider,
 Striden ropar, trumman går;
 Men den grymmaste af alla strider
 Vid ditt bröst ännu mig förestår.
 Saknad följer mig på hafvets bölja:
 Segrens hopp jag köpt med en förlust.
 Säg, att ock din kärlek mig skall följa
 Fjerran till min härnads kust.

EBBA BRAHE.

O! min själ, som för det stora lågar,
 För sin Konung böjer sig;
 Evigt dock mitt trogna hjerta vågar
 Som sin Gustaf Adolf älska dig.
 Men då du för allt det högsta brinner,
 Som naturen och som himlen har,
 Ebba Brahe kanske mer ej finner
 Rum i hjeltens hjerta kvar.

GUSTAF ADOLF.

Frukta ej! bland farorna och svärden
 Är min kärlek såsom nu.
 Skönast är du mig af allt i verlden,
 Och en himmel är ditt öga ju.

Du med blommor skall min fana måla.
 Gläd dig! än i dödens natt och köld
 Sverge, Äran, Ebba Brahe stråla
 Uppå spegeln af min sköld.

EBBA BRAHE.

Fly då till den höga Äras möte,
 För hvars blick den fege flyr!
 Lös dig stark ur älskarinnans sköte,
 Och din flygt mot högre stjernor styr!
 Om du än i fenstret ser mig gråta,
 När din stridshäst dig till stranden bär,
 Må ditt segerfyllda bröst förlåta,
 Att det ej af glädje är.

NÄKTERGALEN OCH NATT-VIOLEN.

(Efter *Schack Staffeldt*.)

U nder aftonstjernans blida
 Sken, som bjuder drömmens lån,
 Hvilar på det höga Ida
 Blundande, Endymion.
 Blomman, tjust, sitt öga lycker,
 Lutad mot hans kinders vår.
 Daggens spåda Najas trycker
 Perlekransen på hans hår.

Skönhet med en yppig bölja
 Kring hans hjelte kropp sig lagt,
 Och Behagens liljor dölja
 Fulla musklers gudamakt.
 Men den harmonie, som strålar
 I hans former, ren och varm,
 Endast som en skuggbild målar
 Himlafriden i hans barm.

Hvad är det, som syns sig höja
 Öfver skogens tysta topp,
 Svept i lätta skyars slöja?
 Det är Luna, som går opp.
 På Endymion hon tänker:
 Hennes anlet möter hans.

På hans hjessa tyst hon sänker
En elysisk myrtenkrans.

Lutad mot hans bild, berusad
Af dess andas fläkt hon är,
Och af skådningen förtjusad
Fjettrar hon sitt öga der.
En Olympisk Dotters hjerta
Jordens Son sin hyllning bär,
Såras af en dödlig smärta,
Som gudomligt ljuflig är.

Då från hennes läppar sväfvar —
Såsom nektardroppen, spilld
Utur Hebes' urna, bäfvar
I en ros, dess kinders bild:
Eller ock som doften fläktar
Ur en blomknopp, öppnad nyss —
Sväfvar neder livvets nektar
Från Gudinnans läpp — en kyss.

En oändlig aning strömmar
I Endymions hjerta ner,
Och af himlens ljusa drömmar
Han en gloria kring sig ser.
Fri från stoftet, klädd i strålar,
Han, som Uraniders gäst,

Dricker fröjd ur gyllne skålar
Vid Olympens gudafest.

Morgonsolen lik, han lågar,
Dock ej blott af Hebes rus.
Luna söker han — men vågar
Ej att lyfta ögats ljus.
Drömmande sin famn han höjer,
Suckande sin älsklings namn:
Cynthia dock sig undanböjer
För hans mer än drömda famn.

Rodnande hon gerna vike
För sin broders stråleström,
Liksom för hans djerfva like,
För Endymion, i hans dröm!
Alltid dock, när Natten rullar
Sina stjerntapeter opp:
Mot hans famn, på Idas kullar,
Börjar hon sitt tysta lopp:

Suckar: O att ödet lydde
Sköna Yngling! mig allen!
Till min like dig jag prydde
Med odödlighetens sken.
Eller — att jag dig fick sluta
Evigt i min ljusa arm;

Och i ljufva drömmar njuta
Bort min gudom vid din barm!"

Tithons maka, Eos hörer
Luna — Afundsam hon fort
På sin rosenvinge förer
Ynglingen till Hades port.
Sjufaldt Stygens böljor svalla
Kring sin bundna fot han ser —
Men från Lunas ögon falla
Tvenne blyga tårar ner.

När en dödligs hjerta brinner
Af lycksalighetens höjd,
Men i verldens allt ej finner
Något uttryck för sin fröjd:
Att sin känsla då förklara,
Har han dessa tårar fått;
Menskors högsta fröjd kan vara
Såsom Gudars smärta blott.

Ur Gudinnans inre födda,
Bilder af dess kärleks glans,
Tårarna, bland daggen strödda,
Tindra klart i blomstrens krans.
Men af medfödt lif de blifva
Natt-Viol och Näktergal:

Och med doft och sång de lifva
Nattens tysta stjernesal.

När på bergen och kring dalen
Aftonrodnan lågar opp,
Sjunger ljufligt Näktergalen,
Öppnas NattViolens knopp:
Lätt Endymionsdrömmen svingar
Ofvan jorden och dess stoft,
På olympiskt sköna vingar
Utaf melodie och doft.

Kommer Luna, Näktergalen
Spelar klagande dess namn:
NattViolen, djupt ur dalen,
Höjer sig mot hennes famn.
Vaknar då vid dessa Minnen
Hennes saknad opp igen:
Alla rena menskosinnen
Den förstå — och dela den.

MINNE

af

CARL BERNHARD WADSTRÖM.

We left him alone with his glory.

LORD BYRON.

Minnets stjernor lefva. Ej de *sjunka*,
 Men de *stråla* ned i tidens flod.
 Än med ljusets helgonsken de prunka,
 Än med glorian utaf eld och blod.
 Mången njuter oförvansklig ära,
 Mången ock med gerningar och lära,
 Köpt förbannelsens odödlighet. —
 Rena voro våra fäders sinnen:
 Rena glänsa ock de flesta minnen,
 Som vår Saga tälja vet.

Kämpande med glömskans tunga dimma,
 (Nordens himmel är ej alltid blå —)
 Några anspråkslösa stjernor glimma,
 Som ej ses, men sprida ljus ändå.
 Medan folket lugnt sitt fordom glömmar,
 När det talar, profeterar, drömmer
 Om det allt, som är och som skall bli,
 Sitter Svea vakande om natten,
 Tyst och klarsynt invid Urdas vatten,
 Räknar stjernorna deri.

Vid dess fötter vakar jag så gerna.
 Och en gång hon viste mig — jag såg
 Mellan dimmans flor en härlig stjerna,
 Rädd att spegla sig i Minnets våg.
 Jag har nämt dess namn. Det är ej pråktigt;
 Af sin kärna är det rikt och mäktigt.
 Af välsignelsens odödlighet,
 Täflande med hjeltars, det bestrålas.
 Det föraktar att med färger målas;
 Nämna är att prisa det.

Det är *Wadström*. Skynda, Sång! att rycka
 Slöjan från hans äras rena glans,
 Och, fast sent, uppå hans hjessa trycka
 En belönande olivekrans:
 Att han död ännu må alstra dygder,
 Att den ungdom, som i Skandiens bygder
 Står med Hoppets blick vid Minnets port,
 Och betraktar tiderna, som farit,
 Om den ej kan blifva hvad han varit,
 Må beundra hvad han gjort.

Det var han, som, Rinmans like, lärde
 Fjellens hemligheter åt vårt land,
 Och som, sjelf bekant med djupets värde,
 Öppnade med magiskt konstig hand
 Svenska klippans malmuppfyllda grufvor,

Der de mogna, dödens kalla drufvor,
 Och som gräs de klingor växte opp,
 Som vid Hogland skulle lagrar vinna,
 Eller än i slutna skidor brinna
 Utaf nya segrars hopp.

Lik Prometheus, han med lifvets fara
 Konstens eld från fjerran stal hit ned,
 Vid hvars sken, med stulna Svenners skara,
 Han lik Waulund, svärdens blixtar smed.
 Ädel stöld! — Då han sin hammar skakar,
 Remnar klippan och för skeppens drakar
 Öppnar hon sin mossbelupna famn.
 Hören, Svear! från Trollhättans djupa,
 Härligt vimpelprydda ättestupa
 Forsen brusar ju hans namn.

För hans rika själ var fosterbygden
 Såsom bana icke rymlig nog.
 Verksamheten, första mannadygden,
 Honom snart till andra länder drog.
 Och när nog han gagnat har Europa,
 Bortom hafvet andra röster ropa,
 I en ny, en okänd hemisfer.
 Lyckligt seglar han och lyckligt länder
 Han till Nunez och till Gambias stränder.
 Nya pligter vänta der.

Och hvad ser han der? Han ser naturen
 Uti solens gyllne bojor sänkt.
 Brännmärkt sjelf, hon blommorna och djuren
 Sina lågors prakt och plågor skänkt.
 Himlen är en ugn. I evig hettas
 Qvalm och töcken, sjelfva bergen svettas
 Uti varma källor fram sitt ve.
 Höga palmer flägta utan svalka:
 Ljusets lansar öfver böljan halka,
 Som är glödgad liksom de.

Allt förvirrar här och allt förenar
 Skaparns hand, i brokig form och färg.
 Aloen står med blad, som likna grenar,
 Ett gigantiskt gräs, som träd en dverg.
 Fjäriln här, med eld på sina vingar,
 Stor som fågeln, flammande sig svingar
 Högt och stolt mot himlahvalfvet opp;
 Colibri, en gyllne fjäril, flämtar
 Uppå rosenstengeln der och hämtar
 Nektar ur en rosenknopp.

I en brokig narrdräkt Papegojan
 Utan mening härmar språkets ord.
 Mellan lejonkulor, Negerkojan
 Lutar sorgligt mot en vissnad jord.
 Apan menska spelar. Fisken flyger,

Medan, vinglös, jettefågeln smyger
 Mellan buskarna med pipigt ljud.
 Här, då ljuset hela världen gläder,
 Sjelfva solen, Dagens fader, kläder
 Menniskan i Nattens skrud.

”Men hon är dock menska, född att njuta
 Dagens ljus och lifvets fria skatt,
 Om kring henne än sig skulle sluta
 En Tartar af slafveri och natt.”

Denna tanke *Wadström* genombärfvar,
 Då hans skepp på hvita vingar sväfvar
 Mot det kokosrika Zingichor *).
 När på stränderna af Kasamanza,
 Dem i flockar hvita hus bekransa,
 Frihets vän och fri han står.

Och han ser ett skepp med höjda segel,
 Under middagssolens heta brand,
 Hvilande på flodens lugna spegel —
 Lugn den speglar en förtviflad strand. —
 Portugisarn der med spjut och glafvar
 Drifver en legion af Negerslafvar
 Ifrån fädrens kära land om bord.
 Deras tunga kedjor rysligt skramla,

Och

*) Ett dåvarande Portugisiskt slaf-faktori på Afrikas
 vestra kust.

Och sin sista bön de fåfängt samla
I ett rop, en suck, ett ord.

Invid kusten och på klippans branter
Under klagorop, som spränga skyn,
Gråta vänner, dyra anförvandter,
Vid förtryckets fasansfulla syn.

Der en yngling rycks från modrens hjerta,
Ropar, knäböjd af sin djupa smärta:

"Är jag ej en människa, en bror?" *)

Och ett slag är bödelns svar. O veten,
Vinstens dömda offer! menskligheten
Förr i tigerns hjerta bor.

Skeppet far uppå en slafvisk bölja;
Men förbannelsen om bord det för.

Klagans ljud, som reddens kullar dölja,
Bortom Roxos kala udde dör.

Men den ädle Svenskens hjerta blöder,
Och en hög, gudomlig vrede glöder
I hans kraftiga, hans rena barm.

Han till jorden ned på knä sig kastar,
Och en bön ifrån hans läppar hastar,
Såsom offerlågan varm:

*) "*Am I not a Man, and a Brother?*" Inskriften på ett af Wedgewood föreslaget sigill åt Bulama-förbundet till slafhandelns afskaffande.

"O du sol, som högt på fästet brinner,
 "Dessa nejders himmelska tyrann!
 "All din hetta svalkande jag finner
 "Mot den grymhet, jag hos likar fann.
 "Låt fördubbladt dina pilar rasa:
 "Bränn det tempel, som åt död och fasa
 "Här ett hjertlöst slagte timrat opp.
 "Och jag svär vid alla milda strålar,
 "Hvarmed du mitt hemlands dalar målar,
 "Och vid mensklighetens hopp:

"Att jag snart, till kommandes exempel,
 "Vill med trots, med ödmjukhet och mod
 "Grunda Frihetens och Fridens tempel
 "Der som nattens Molochsbyggnad stod.
 "Gud! som svarta och som hvita dyrka,
 "Gif åt löftet vigt, åt hjertat styrka
 "Och fullbordan åt min anings dröm.
 "Låt min hand de lidande förlossa,
 "Mörkrets tunga afgrundskedja krossa,
 "Eller mig till kedjan döm!"

Och så stod han upp och tog vid handen
Panah, klädd i mörkrets färg, men skön,
 Mezurados Furste, som ur banden
 Han förlöst med guld och ej med bön.
 Liksom Dagens Gud med strålar höljer

Nattens Genius, som dess ledning följer,
 Och i ögat morgonstjernen bär:
 Så han ynglingen med vishet lärde
 Känna menskans pligt och menskans värde,
 Och hvad Ljus och Frihet är.

När han se'n till Albion återvände,
 Och de trycktas klagan förde dit,
 O! jag ville känna hvad han kände,
 Brinnande af mod och full af nit!
 O! jag ser hur han, i enkla kläder,
 Inför Brittens Parlament framträder,
 I sin sköna, manliga gestalt.
 Med hvar blick han der ett hjerta vinner,
 Hvarje ord ifrån hans läppar finner
 Nya segrar öfver allt.

Gläd dig, Adle! hvad med ord och handling
 Du för menskligheten verkat har,
 Har beredt den ljusaste förvandling
 Af ett plågadt släktes sorgedar.
 Menskan säljs och köps ej mer i verlden:
 Strålarna af ljuset, ej af svärden,
 Öfver lösta slafvar herrska nu:
 Och de ljusa Genier, som bära
 Verkets krona, med odödlig ära,
 Äro *Wilberforce* — och *Du*.

När en gång uti Bulamas lunder
 I en enkel och högtidlig prakt,
 Reser sig det Tempel, till hvars grunder
 Du en hörnsten, en klippa lagt:
 När med tacksamhetens Höga Visa
 Frie Neger kan sin räddning prisa,
 Sina hjeltar sjelf besjunga kan,
 Klart ditt namn skall stråla fram bland allas:
 Och i minnets häfder skall du kallas
Sveriges Howard! — mer än han.

Gallien, vandt att alla lagrar skära,
 Har eröfrat ditt medborgarnamn,
 Ädelt afundsjukt på andras ära,
 Gömmer det ditt stoft uti sin famn.
 Hvila trygg och ärofull derinne!
 Må vi blott förvärfva oss ditt minne,
 Må vi ej få blygas för din dygd!
 Än ditt Barn, din tröst i bittra öden,
 Ensam är med saknaden och nöden
 I sin faders fosterbygd.

Väl blef Aristides öfvergifven
 Af ett älskadt, otacksamt Athén:
 Från sin ärfta jord han gick fördrifven,
 Domlöst dömd, förlåtande och ren.
 Men när dödens krans hans verk belönat,

Och hans ande Elysén förskönat,
 Saknaden hans äreminne skref.
 Staten, ångerfull, till plikt sig dömde,
 I välgärningar sin villa gömde,
 Och hans döttrars moder blef.

Doltern af en ärans man i Norden
 Må ej, sökande ett hult försvar,
 Vandra med vår skam utöfver jorden,
 Hvilkens stolthet hennes Fader var.
 Svear! återköpm rättigheten
 Till ett namn, så kärt för menskligheten,
 Med de offer, som dess arfving får!
 Sen vårt fröjdrop må till Gallien ila,
 Der bland myrtnar hans relikur hvilat:
 "Han är Svensk — och han är vår."

Teckning

af

CARL BERNHARD WADSTRÖMS

Lefnad.

CARL BERNHARD WADSTRÖM var född i Stockholm år 1746 den 19 April. Han är nu mera litet känd och sällan nämnd; men har likväl för fosterland och mensklighet gjort mer än mången, som fått ärestoder. Som yngling bevistade han Universitetet i Upsala, och inträdde, vid läroårens slut, såsom Embetsman i Bergs-Collegium och Landtmäteriet. Snart väcktes uppmärksamheten på hans kunskaper och utmärkta anlag för Mechaniken. Han blef Rinmans Medarbetare i dess arbeten och forskningar i Bergs-Vetenskapen: upptog flera Grufvor: hemförde under utomordentliga mödor och lifsfaror ett antal skickliga Vapensmeder från Sollingen och blef grundläggare af Eskilstuna Fristad. Flera Fabriker och Mechaniska Inrättningar hafva honom att tacka för sitt ursprung och sin framgång. 1768 och 1769 hade han en del af öfverinseendet vid Trollhätte Canalbyggnad. Såsom Öfver-Directeur vid Controll-Verket antogs han tillika till Ledamot i Kammar-Collegium: i alla sina verk och befattningar outtröttlig, rådig, uppfinningsrik och kraftfull.

En Man, som gjort detta, och icke mer, kan dö och förtjena efterverldens minne. Men nu begynner den ärofullaste tidepunkten af WADSTRÖMS lefnad. Konung Gustaf III, hvars örnblick upptäckte förtjensten äfven om den doldes i mörkret, anbefallde honom att i sällskap med Sparrman och Arrhenius besöka Africa, för att taga kännedom om dess Vestra kustländer, så väl i Naturhistoriskt som mercantilt afseende. Han anlände dit, såg vid Senegals och Gambias stränder Slafhandeln drifvas i all sin ryslighet, besökte de talrika Portugisiska Slaf-Factorierna, gjorde resor inåt landet, studerade dess ypiga natur samt människans grymhet och elände, aftecknade med säker hand Africanska taflor ur naturen och menniskolifvet, af hvilka flera i kopparstick utkommit i England, och från den tiden var banan för hans verksamhet oryggligen bestämd.

Sedan början af sextonde århundradet drefs i Nya Verlden Negerhandeln, ett blodigt minne af Las Casas ädelmodiga grymhet. Det förtryck, som vinningslystne hvite Europeer med svarta själar utöfvade mot de oskyldiga Negrerna, det misstroende, det hat och det nedriga svek, som söndersleto Neger-släkterna inbördes, låta ej beskrifva sig. Under en tiderymd af trenne sekler rycktes på detta sätt 40 Millioner menniskor från sina fäders land. Vanligen lastades ett skepp af 240 Tonns, och 40 mans besättning med 520 slafvar. De nedtyngdes af kedjor: de inpackades på och bredvid hvarandra under de få stunder, som kallades hvilotimmar. Ej en gång natten löste deras fjetttrar. Många svälte sig af förtviflan till döds. En mängd dog under jernpiskan. Någre nedsväljde sin tunga och dogo så: ett sätt att befria sig ur eländet, som Slafhandlarenns finhet eller makt ej kunde förekomma.

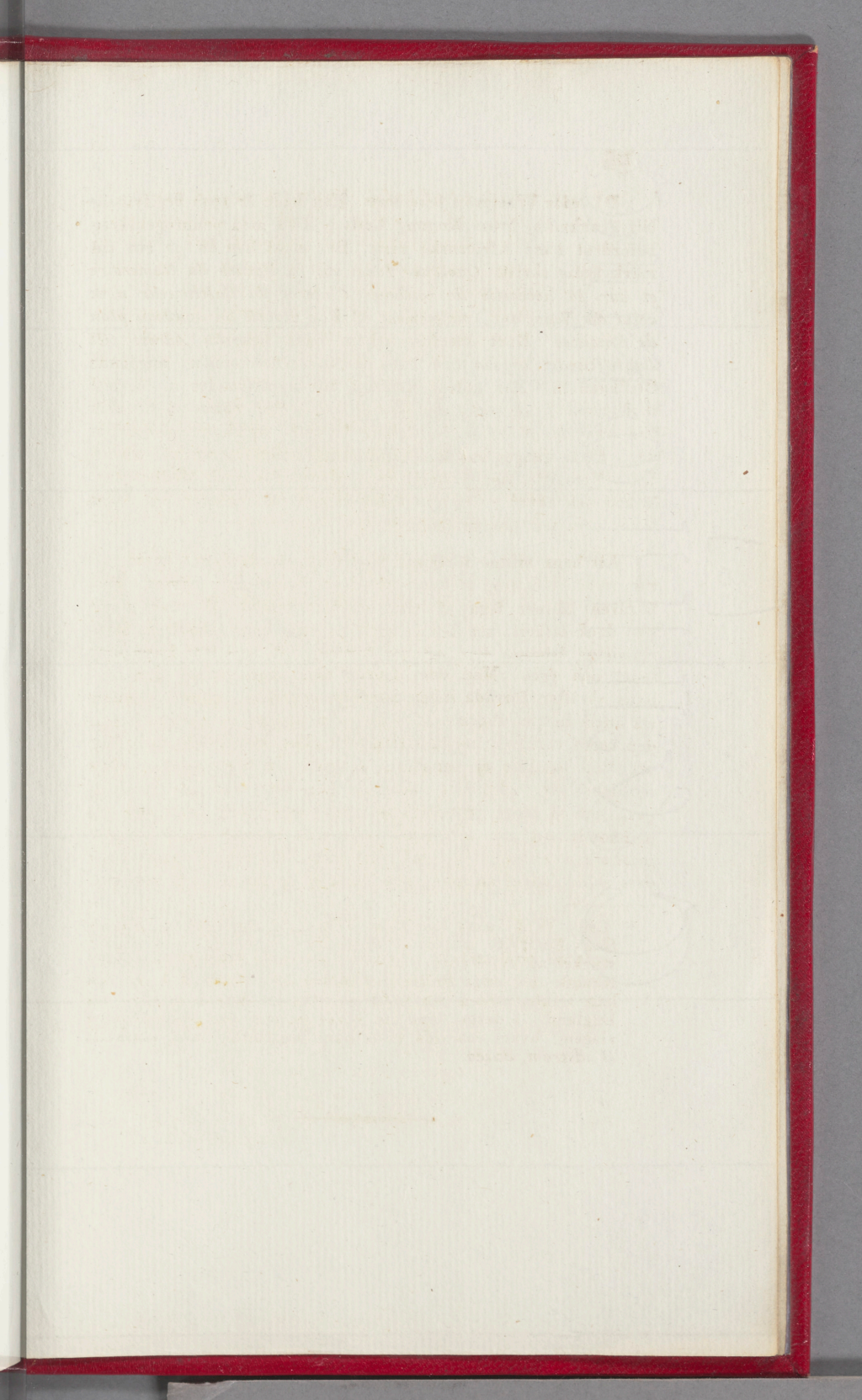
Qvåkarne voro de förste, som inom sitt område afskaffade slafhandeln. Det skedde år 1751. På 1780-talet väcktes derom en liflig fråga i England. Den ädle, högsinte Wilberforce tolkade inför Underhuset i beundransvärda tal de olyckliga Negrernas böner, och utförde deras sak i krafffull handling.

Ungefär vid samma tid ankom WADSTRÖM från Africa till London. Han uppeldade Wilberforce med friska, lefvande målningar af tillståndet i Colonierna: han knöt med honom ett förtroligt vänskapsband, och hade ofta sammanträden med William Pitt, hvars politik ej endast utgick från hjernan utan äfven ur hjertat. Ministern vanns för den stora saken. Nu utgaf WADSTRÖM sitt märkvärdiga Arbete: *Essay on Colonization*. Mången torde kalla det trögläst, ty det utgör två stora Qvartband, och innehåller grundliga undersökningar, talrika facta och öfvertygande bevis. Det gjorde emellertid stort uppseende i Europa och hade viktiga följder. Nyss förut och strax efter sin återkomst från Africa 1788 utgaf han en liten skrift, men som verkat mera stort än stora folianter: *Observations on the Slave Trade*. I Underhuset, der han offentligen hördes, talade han med värma mot Slafhandeln; likaledes i Konungens Hemliga Råd. Nu fördubblade Wilberforce sina bemödanden, dem Fox understödde: *The African Institution* inrättades. WADSTRÖM blef en af dess utmärktaste Ledamöter. Först den 5 och 6 Febr. 1807 stadfästades den märkvärdiga *Abolition Act of Slavery*, då den utmärkte Historiekrifvaren Roscoe äfven talade för dess framgång.

Då lefde WADSTRÖM icke mer. Han hade år 1795 begifvit sig till Frankrike, hvars Konung Ludvig XVI med penningebidrag befordrat hans Africanska resa. Der utgaf han en på sin tid märkvärdig skrift: *Quelques Idées sur la Nature du Numéraire et sur la nécessité de combiner l'intérêt du Cultivateur avec celui du Négociant, au moment où l'on établit un nouveau plan de Finances.* Kort derefter utkom hans bekanta *Adress till Lagstiftande Corpsen och Verkställande Directorium*, angående Slafhandeln. Han bidrog kraftigt till upplifvandet af *Société d'abolition de la traite des Noirs*, som under namn af *Réunion des Amis des Noirs et des Colons* år 1797 verkligen pånyttföddes. Flera gånger var han Ordförande i detta samfund och afled i Versailles den 5 April 1799 såsom Fransysk Medborgare, älskad och aktad i sitt nya fädernesland och snart glömd i det land, som sett honom födas *).

Att hans minne förtjenar upplifvas, torde denna korta och ösminkade teckning af hans lefnad och handlingar bevisa. Författaren känner föga af hans enskilda lefnad. Så mycket har han dock erfarit, att den ej varit övårdig hans offentliga. Hans religiösa åsichter, dem mången tadlar, må man låta hvila utan tadel och pris. Med dem gjorde han ingen något för när: hans skrifter förråda ingen Svedenborgianism, ehuru stundom ett ädelt hjertas svärmeri, uttaladt i åsichter och planer, som den torra verkligheten så sällan vill eller kan fullborda. Men att hans skrifter ej innehöllo tomma ord utan mening eller möjlighet att verkställas, bevisade han ofta med sina handlingar, och så länge grundliga insigter, outtröttlig kraft och ett brinnande nit för allt Ädelt och Rätt räknas bland Svenska medborgsmanna-dygder, må vårt fosterland icke förgäta, att i dess sköte föddes en man, som hette CARL BERNHARD WADSTRÖM.

*) Lady Williams har öfver WADSTRÖM författat ett Minne. Hans Porträtt, måladt af Professor von Breda, är i koppar stucket af W. Pyott i stor qvart, och föreställer honom lärande den unga Prinsen af Mezurado, Peter Panna, den han friköpt af en Slafhandlare i Africa och öfverfört till England. I detta land är öfver honom en Skådepenning slagen, hvars ena sida visar hans bröstbild, med omskrift *Wadström, Sueco.*

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

